

Pretul

pentru Sibiu pe 1 anu întregu
7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dău
la casa cu 1 fl. mai multu pe
anu; — trimis cu post'a în
lăintrulu monarchiei pe 1 anu
întregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. —
In străinatate pe 1 anu 10 fl. s'eu
22 franci, pe 6 luni 5 fl. s'eu 11
franci. — Numeri singuratici se
dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIUL

Diariu politicu, national-economicu și literariu.

Anulu IV.

Ori-ce inserate,
se platescu pe serie s'eu linia, cu
litere merunte garmondu, la prim'a
publicare câte 7 cr., la a dou'a si
a trei'a câte 6 cr. v. a. si preste
aceea 30 cr. de timbru la tesau-
rulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face
in modulu celu mai usioru prin
assemnatiunile postei statului, a-
dressate de a dreptulu la Redacti-
nea Diariului

„Observatoriul“ in Sibiu.

Nr. 22.

— Sibiu, Sâmbata 14/26 Martiu. —

1881.

Lupte pentru legi electorali.

In press'a periodica a Franciei discussiunile pornite asupra exercitărei dreptului electoral iau dimensiuni totu mai mari și lupt'a devine pe fiacare di totu mai intensiva și mai infocata. De ac'asta operatiune inse nu are nimeni se se mire. Unu poporu luminatu precum este alu Franciei, scie și cun'osce, că adeverat'a suveranitate a poporului, pe care o p'orta in gurile loru despotii și fariseii moderni că si adeveratii amici ai libertat'loru, se manifesta mai bine si mai cu efectu in exercitiulu dreptului electoral, ba in cele mai multe staturi constitutionali numai prin acesta. „Daca nu luam n'ici-o parte la guvernarea si administrarea statului; daca ne dămu pungaile n'ostre si sangele filorlu nostrii la dispositiunea celoru dela potere; daca justiti'a nu ni-o administram noi, ci o administra unu corpu de functionari denumiti de cātra cei dela potere, platiti inse din averea n'ostă, — se ne rezervam inca uniculu dreptu suveranu, adevratu tesauru alu suveranitatiei de a ne alege pe legislatorii nostrii dupa convictiunile n'ostre si in mesur'a increderei ce avem cātra anumite pers'one. Asia vorbescu si asia simtu francesii. De aici urm'edia de sinesi, că la pop'orale luminate, cei lipsiti de dreptulu electoral trebue se se simtia batjocoriti, rusinati și őresicum exilati din societatea patriei loru, aruncati in categori'a minoreniloru, alienatiloru de minte, sau si a criminaliloru ucigasi, banditi, falsificatori etc. carii din natur'a lucrurilor si a faptelor urm'edia că se remana lipsiti de acelu dreptu suveranu. Asia buna-ōra in Transilvani'a toti locuitorii comunelor rurali, cāti arata unu venitu curatu din productele agrului loru numai cu cātiva cruceri mai micu decātu le cere legea, lipsiti de dreptulu loru, sunt pusi alaturea cu minorenii si cu smintitii de minte, dati sub curatel'a si tutoratulu proletariloru dela orasie si sub a saracimei din Secuime.

O nedreptate si asuprire scandal'osa precum este cea dela noi, in Franci'a este delaturata dela 1848/9 inc'oce prin sufragiulu universale. Apoi dara ce reu voiescu se delature, in care partea a sa voiescu francesii se cor'ega, se perfectionedie legea loru electorale? Ce voru ei cu asia numitulu „Scrutin de liste“, in locu de scrutin de l'arrondissement? E'ca ce.

In Franci'a că si la noi Cercurile (colegiele) electorali differu prea multu atātu in estensiunea cātu si in numerulu poporatiunei loru. Acesta inse nu ar fi tocma reulu celu mai mare, că-ci acolo inca nu vei afla secaturi de cuibuletie, orasiele si chiaru sate singuratece că in Angli'a si in Transilvani'a, privilegiate de a'si alege deputati la dieta, că si cetatile de câte 30—40 mii locuitori. Reulu este cu totulu airea, unu reu afurisitu, cunoscutu si la noi din t'ote timpurile, d'ora că nicairi in Europ'a. Poporatiunea din cercuri are de regula o multime de interese locale, in Franci'a că si pe airea, dintre care unele potu se fia prea juste si leali, cele mai multe inse sunt interese, care lovescu de a dreptulu in interesele generali ale t'ierei sau vetamatorie de drepturile veciniloru, alteori chiaru si absurde, abderitice. Dara ce le pasa alegatoriloru din cutare arrondissement (ceru) de interesele celorlalte cercuri si de ale patriei întregi? „T'ota lumea s'o trasn'esca, numai Miklos se trai'esca“, dicu in casuri de acelea candidatii că si alegatorii. In Franci'a s'a observatu că si pe la noi de mai multu timpu, că interesele locali scotu pe suprafacia, pe planu cum dicu inginerii, o multime de candidati, ignoranti, superficiali, adevrate mediocritati, cum si őrmeni tineri lipsiti de orice experientia, necunoscatori de formele parlamentarie, lipsiti de orice talentu legislativu si cu totulu necapabili de a se inaltia mai presusu de interesele loru locali la cāte o actiune politica demna de t'iera si denatiune. Deputati de cate-

gori'a acestora sunt o adevrata plaga pentru parlamente, o ped'epsa grea pentru t'iera si natiune, o rusine mare pentru alegatorii loru, daca acestia o aru cun'osce. Mai adaoe la t'ote acestea, că multi dintre acei candidati se facu luntre si punte spre a fi alesi cu uniculu scopu, că venindu in capitala pe spesele t'ierei, acolo se aiba ocaziune a face cunoscintia cu cei dela potere, a se v'iri sub pielea ministriloru, pentru-că se castige dela vre-unulu o functiune grasa; altii inse nu cauta nici atātă; decātu numai placeri desfrenate, la care au ocaziuni in abundantia in cetatile capitale. Si apoi — totu omuleti de acestia au impertinenti'a se insulte, se frece hr'enu la nasulu celoru mai renumiti barbati de statu, mari patrioti si in catastrofele din 1870—2 adevratii salvatori ai patriei, precum au fostu unu Thiers, unu Gambetta, unu Remusat, unu Jules Favre si alti nenumarati.

De neghine sau cum se dice in Romani'a, de lich'iele, őrmeni secaturi cum sunt acei alesi pentru interese locale si de pers'one, voiescu Gambetta cu partisanii sei se curatie parlamentulu republicei francesse la viit'oriele alegeri. Se spune că atātu in camer'a deputatiloru cātu si in senatu proiectulu lui Gambetta are multi aparatori; anume in senatu cu atātu mai multi, că-ci cātiva barbati de frunte cari mai inainte fusesera deputati in camera, ajunsi la o etate mai inaintata s'au retrasu de acolo si s'au cerutu in senatu, unde remanu scutiti de insultele politiciloru buffoni. Midioloculu prin care voiescu se'si ajunga partisanii lui Gambetta scopulu, este scrutiniulu dupa liste compuse din candidati pentru fiacare departamentu (comitatu) de cātra lamur'a inteligentiei si alesi asia, in cātu pre cātu numai se p'ote, alegerea se cada pe barbati de renume, atātu că őrmeni de caracteru nepatatu cātu si că politici, alu caroru horizon politicu se intinde f'orte departe preste turnuletiulu unei biserice satesci.

Este unu adevru ce nu se p'ote nega nici de cātra cei mai aprigi adversari ai scrutiniului cu lista, că precum in Ungari'a, asia si in Franci'a, barbati din majoritatea actuala a camerei deputatiloru nicidecum nu sunt la inaltimea frum'osei si patriotice loru vocatiuni, la politic'a superi'ore nu se pricepu, si in casuri de acelea vot'edia orbesce. Intr'aceea evenimentele se desv'olta asia, in cātu Franci'a se se afle dintr'odata, pe neasteptate, in medioloculu catastrofeloru universali, in care deputati alesi dupa interese locale si personali nu merita altu-ceva, decātu biletu de drumu, că se ajunga mai pe siguru la cuibulu de unde au esitu.

Nu se p'ote inse nega, că interesele locale fiindu nenumarate, standu umeru la umeru unele cu altele, sunt in stare se faca frontu intereselor generalu ale t'ierei si se desv'olte resistentia desperata. De aici vine lupt'a cea infocata care decurge in Franci'a si care, dupa cum arata simptomele, se va intinde si in alte t'ieri. Precum amu mai atinsu, nicairi interesele locale si personali nu sunt asia de aprigu pronuntiate, că in t'ier'a n'ostă, de aceea lectorii de aici isi potu face mai usioru idea despre cele din Franci'a, unde inse totu nu se p'ote se fia in proportiune atātă interese ne-curate, meschine. Unu candidat al'erga cu capulu ruptu dupa deputatiune cu scopulu ascunsu de a fi mai tardiu denumitu prefectu in cutare comitatu. Altulu neo-christianu bogatu voiescu se apere interesele castei si ale sale in comisiunea finantiaria prin intrige si promisiuni. Alu treilea merge cu unu planu de o noua cale ferata, a carei linia se tr'eca preste mosii'a lui si se'i faca o gara separata pentru elu si coc'ona lui. Pe alu patrulea ilu alegu numai cu scopu că se apere in capitala unu procesu alu bisericei. Unu alu cincilea, de altumentrea vrasmasiu alu natiunei, este alesu de frica, că cutare comune se nu'si p'erdă muntii si padurile. Alu 6-lea dice se'lu al'ega pe elu, daca nu vr'eu că ministeriulu se faca din sc'ola loru casarma;

gagautii fricosi dela natura 'i dau crediementu si'lu alegu. Alu 7-lea- 8-lea, cincidiecilea promittu alegatoriloru, că le voru sc'ote subventiuni la sc'ola, biserica, casa parochiala, relaxare de contributiune si alti munti de auru. Asia merge cu alegerile dupa cercuri.

Austro-Ungari'a la Dunare.

Subt acestu titlu aflamu in „Timpulu“ urmatoriulu articolu remarcabilu:

„Istoria pop'oriloru ne arata că societatile constituite intr'unu gradu superioru adeca mai inaintate in civilisatiune, cauta si reusiescu a exercita o actiune si o influentia decisiva asupra societatiloru mai pu'ginu desvoltate cu cari se punu in contactu. Ac'asta influentia este legitima, este necesara in lucrarea de progresu si de civilisatiune a omenirii; si precum in relatiunile private celu mai tare in ordinea morala vine in ajutoriulu celui mai slabu, celu mai luminatu in ajutoriulu celui mai inapoiatu, asia si in relatiunile internationale ar trebui se se observe aceeași regula de cātra guvernele poteriloru mari si mai inaintate, in conditiuni de echitate, de respectu pentru cei mai mici si mai slabi, si de echilibru pentru t'ote fortele diferiteloru state si nationalitati cari se afla in contactu necesaru dupa positiunea loru geografica. O asemenea conduita binevoit'ore din partea celoru mari si tari, ar fi nu numai unu actu de echitate pentru cei slabi si mici, unu exemplu poternicu de moralitate politica si de probitate, dar si chiaru o garantie pentru mantinerea si intarirea influentii de superioritate a poteriloru mari.

Din nenorocire, guvernele poteriloru mari n'au ajunsu la acelu gradu de moralitate politica unde respectulu pentru cei mai mici si slabi se intre că unu elementu primordialu si vitalu in actiunea loru diplomatica si in raporturile internationale. Ceea-ce le preocupa in t'ote demersurile loru este numai si numai extensiunea poterii loru proprii si satisfacerea intereselor exclusive ce le atingu, interese in definitivu mai multu inchipuie de cātu reale. In ce priveste inse poterea pop'oriloru mai mici, interesele loru legitime si dreptulu loru de existentia in conditiuni normale si onorabile, aceste t'ote sunt pentru poterile mari cestiuni aruncate pe tr'epă cea mai de josu a preocupariloru loru. Simtiulu unui orgoliu autoritaru este singurulu care preocupa pe poterile mari cātra cele mici; principiulu egalitatii inaintea legii, admisu in codulu civilu alu natiuniloru moderne, n'a petrunsu inca si in codulu loru politicu: celu mai tare si mai mare este celu mai cu cuventu. Ne pare reu se o constatam in specialu in ce ne priveste că este singurulu simtiu care domina politic'a austro-magiara in cestiunea Dunarii in relatiunile ei cu statulu romanu.

Daca inse este o potere care n'ar trebui se fia dominata de acestu simtiu de orgoliu autoritaru si de exclusivismu, este cu buna s'ema, la a n'ostă parere, Austro-Ungaria. In pretentiunea acestei poterii de a avea suprematia in comisiunea riverana a Dunarii, noi nu vedemu de cātu o cestiune de ambitiune nelegitima si nedr'epă si de rivalitate hostila noue. Astadi o asemenea politica de ambitiuni si rivalitati nu mai este potrivita cu spiritulu publicu ce anima pop'orele din timpii nostrii, unde natiunile cari simtu necesitatea de a trai cu o viatia proprie, sunt dat'ore se se consolidadie că se p'ota oferi garantii de pace; dar ea este nepotrivita si cu conditiunea unei poterii care nu posseda elemente de cohesiune spre a potea juca unu asemenea rolu. T'ote celelalte poteri europene sunt asiediate pe unu principiu de unitate nationala de care Austri'a este lipsita. Defectulu principiului ei organicu este unu defectu plinu de pericole in atitudinea ei vis-à-vis de noi, nu numai pentru densa, dar chiaru si pentru noi romanii, in cātu ne p'ote afecta p'ana si existentia n'ostă politica.

Austro-Ungari'a n'ar trebue se uite că tôte celelalte poteri mari precum sunt Germani'a, Russi'a si Itali'a, au infipte in pantecele ei câte unu pironu care pôte se'i aduca desagregarea la unu momentu datu. Daca odinióra reposatulu principe Metternich a potutu dice că Itali'a nu este o natiune, ci o espressiune geografica, cu atātu mai mare cuventu potemu dice noi, că Austri'a astadi este o simpla espressiune politica pe care ómenii ei de Statu nu o voru potea consolida si conserva prin politic'a ambițiósă de care se vede amagita.

In conditiunile de existenta ce se inpuu in timpii nostri poteriloru mari, Austro-Ungari'a nu pôte urm'a cu succesu politica ce urmédia Germani'a, Russi'a si Itali'a, că-ci n'are a oferi simbolulu unei nationalitati si sperantia de emancipare pentru poporatiuni de aceeași ginte sau de aceeași credintia cu densa, precum s'a intemplat pentru Russi'a cu popórele slave si crestine de sub jugulu otomanu pentru Itali'a cu poporatiunile italiene de sub jugulu austriacu.

Odata i s'a intemplat Austriei se ia parte la o lupta de nationalitate pentru ducatele Elbei, la o politica de emancipare a Germaniei, in 1862 in congressulu suveraniloru la Frankfurt; si initiativa ei, actiunea ei s'a intorsu nu numai contra integritatii sale teritoriale, dar ducatele Elbei si-au pierdutu individualitatea loru politica; Lombardo-Venetia a fostu smulsa de sub sceptrulu Austriei; si Austri'a a fostu data afara din Germani'a.

Daca noi Romanii ne tememu de contactulu austriacu, de pretentiunea Austro-Ungariei la suprematia pe Dunare, acésta o facemu dintr'unu instinctu de conservatiune, că se nu ajungemu a ne pierde individualitatea politica, precum a patit'o ducatele Elbei protegiate de Austri'a.

Russi'a are in peninsul'a balcanica traditiuni politice si afinitati de credintie cari nu potu peri, precum si Prussi'a avea in Germani'a inaintea anului 1866. Russi'a este inca si riverana la Dunare, prin Bassarabi'a. Precum a facutu Prussi'a in Germani'a, primindu concursulu Austriei contra Danemarcei; asia o se faca si Russi'a la Dunare; o se dea pôte concursulu ei pretentiuniloru Austriei că se pôte avea si densa motivu de a coopera la reglementarea navigatiunii, in aceeași intindere; si in urma, candu i va face ceea cea facutu Prussi'a pe Elb'a, o va sili se se retraga in susu de Portile de Feru, celu ce va suferi atunci nu va fi Austri'a, ci noi Romanii, abandonati la propriile nóstre fortie si sacrificati pentru ambitiunile celoru mari si puternici, că victima a rivalitatiloru loru.

Austri'a are o mare problema de deslegatu si unu mare exemplu de moralitate si de probitate politica de datu lumii.

Rolulu ei astadi fatia cu noi este a ne da concursulu lealu de a ne potea intemeia că statulu independentu si a ne ajuta se ne potemu exercita fara piedeca drepturile nóstre suverane in relatiunile internationale, incependu dela densa, daca voeste se exercite si o influentia legitima că mare potere si se aiba o actiune in transformarea politica si sociala a acestei parti a Europei orientale.

Pe cătu timpu ne aflámu in positiunea bastarda de vasali ai Turciei, Russi'a a avutu simtiulu politicu. Le-a ne ocroti si a ne incuragea in aspiratiunile nóstre nationale, de si ne-a inpusu multe dureri si ne-a ruptu din vestminte. Acum că nu mai suntemu vasalii nimerui, este datorita Austriei se se ferésca vis-à-vis de noi de unu amestecu care ar potea atitia rivalitati intre densa si vechea nóstra protectóre. Traditiunile nu se stergu asia de lesne, si Austri'a candu se presenta cu pretentiuni de suprematie, se fia sigura că va gasi puține simpatii in Romani'a.

Pretentia ei de a domni pe litoralulu Dunarii care nu cade in teritoriulu monarchiei nu se justifica nici in dreptu, nici prin tractate; si noi potemu admite că guvernulu austriacu se jóce vis-à-vis de noi rolulu de controloru si de protectoru interesatu. Vomu avea totudeauna pentru Austri'a cea mai mare consideratiune si diferentia pe cătu timpu se va feri de a ne aduce piedici in exercitiulu suveranitatii nóstre; dar nu ne vomu indupleca a ingadui se fimu tratati că inferiori; nici avem motive a ne indupleca lesne la pretentiile Austriei, care in trecutu n'a avutu nici macaru dibacia de a ne ajuta in aspiratiunile nóstre nationale.

Axulu politicu alu Austriei s'a deplasatu cu totul de candu cu escluderea ei din sinulu Germaniei.

Ea a devenitu si devine astadi o putere orientala prin anexiunea Bosniei si Hertiegovinei si intra in o rivalitate mai directa si mai pronunziata cu Russi'a, care nu va renuntia la influentia

ei seculara fatia cu Austri'a. Din acestu punctu de vedere, noi Romanii cari amu fostu prin tiér'a nóstra unu campu de bataie intre Austri'a si Russi'a cu Turci'a, nu potemu, fara peire pentru noi si fara mari pericole, se admitemu a da Austriei pe malulu Dunarii nóstre o preponderantia care se dea pricina la rivalitati si conflicte intre acesti doi puternici vecini.

(Timpulu.)

C. N. Brailoiu.

Lupt'a pentru dreptu.

De Dr. Rudolf de Jhering.

In lupta iti vei aflá dreptulu!

(Urmare.)

Asia dara ori ce incercare de asemenea natura provóca, in consecintia naturale a manifestarei instinctului de conservare, resistentia cea mai violente a intereselor jicnite si, prin acésta, o lupta in care prevalédia, cá in ori ce alta lupta, nu ponderositatea fortiei factoriloru ce isi stau fatia in fatia, provocandu astfelu, nu a-rare-ori, acelasi resultatu că si in paralelogramulu fortieloru: o diversiune dela lini'a primitive spre diagonale.

Numai astfelu se pôte esplicá cum institutiuni de multu desaprobate si condamnate de opiniunea publica totu mai sunt in stare se isi continue esistentia multu timpu inca.

Cea-a ce le sustine nu e vis inertia, ci forti'a de resistentia a intereselor alipite de a loru esistentia.

In tôte casurile, candu dreptulu esistente gasesce unu rédimu in interese, e o lupta pe care trebue se o pórte noulu dreptu spre a isi castigá vigóre, o lupta care adesea durédia mai multu de cătu unu secolu.

Si lupt'a ajunge la gradulu supremu de intensitate candu interesele si-au luat form'a de drepturi castigate. Aci isi stau fatia in fatia doue partide, cari amendoue pórtă sanctitatea dreptului inscristu pe stindardulu loru, un'a a dreptului istoricu, a dreptului din trecutu, *„éa ceealalta a dreptului eternu, nascéndu si intinerindu, a dreptului primitivu si eternu alu omenirii in desvoltare.*

Acesta este unu casu de conflictu alu ideiei de dreptu cu sine insasi — care, in privintia subiectelor ce se lupta cu tóta forti'a si cu intréga-le fintia pentru a loru convingere, cá in fine se se supuie sentimentiei divine a istoriei — are in sine ceva in adeveru tragicu.

Tôte cuceririle ce are se inregistredie istori'a dreptului, abolitiunea sclaviei, a iobagiei, libertatea posesiunii de pamentu, a profesiuniloru, a credintiei si altele, tôte acestea au trebuit se fia dobandite prin lupte crancene si neintrerupte, in cursu de secolu, si nu arare-ori drumulu ce-a facutu dreptulu ne-aréta siróie de sange, si preto-tindeni drepturi calcate, că-ci dreptulu este dieulu Saturn care isi mananca proprii sei copii.

Numai astfelu dreptulu se pôte intineri: rupendu cu propriu'i trecutu.

Unu dreptu concretu, care, pentru-că s'a nascutu odata, ar pretinde o esistentia nelimitata, adeca eterna, e copilulu ce'si ridica bratiulu in contra mamei sale, si ultragiédia ide'a de dreptu chiaru atunci candu se provóca la dens'a; pentru că ide'a dreptului e o desvoltare eterna, éa ceea ce a esistatu trebue se faca locu noului productu alu desvoltarii, pentru-că:

.... Totu ce s'a nascutu

Merita că se si péra.

Dreptulu ne represinta, in miscarea'i istorica, imaginea scrutarii, a incordarii, a luptei, intr'unu cuventu a unoru silintie obositoare.

Spiritulu omenescu, care pe nesciute isi implinesce lucrarea in formarea limbei, nu i se opune nici-o resistentia puternica si art'a n'are se invinga altu adversaru de cătu propriu'i trecutu: mod'a domnitóre.

Dreptulu inse, cá notiune de scopu, inpinsu in cursulu chaoticu alu scopuriloru, alu aspiratiuniloru si alu intereselor omenesci, trebue se pipaie si se caute necontentitu a aflá calea adeverata; si, daca a gasit'o, a invinge resistentia ce i se opune, pentru-că se póta pasi pe dens'a.

Pe cătu e de neindoiosu că si acésta desvoltare e totu atātu de legale si de unitara, cá si aceea a artei si a limbei, pe atātu difere in modulu cum se intempla si, in acestu sensu, trebue se respingemu categoricu acea paralela inventata de Savigny intre dreptu pe de-o parte, si intre arte si limba pe de alt'a, paralela care fu adoptata cu atätta iutiéla.

Falsa cá teoria, dar nepericulósa, acea para-

lela coprinde cea mai fatala eresia ce'si pôte inchipu cineva, daca va fi ridicata la rangulu de maxima politica, pentru-că conduce pe omu pe unu terenu pe care ar trebui se lucredie, si inca se lucredie cu deplina si clara cunoscintia de scopu si din tôte fortiele sale, in credintia că lucrurile se facu de sine si că ar face mai bine se'si puna manile in sinu si se astepte cu incredere resultatulu ce se va dá la lumina din sorgintea primitiva a dreptului, din convictiunea de dreptu nationale.

De aci urmédia antipathi'a lui Savigny si-a aderintiloru sei in contra interventiei legislaturei, de aci urmédia total'a necunóscere a insemnatii adeverate a consuetudinei*) in teori'a lui Puchta despre drepturile consuetudinii.

Consuetudinea pentru Puchta nu e altu de cătu unu simplu mijlocu de cunóscere a conventiunei de dreptu. Că acésta convictiune trebue mai ántaiu se se formédie, prin punerea in practica, că prin acésta trebue se'si probédie forti'a si chiamarea de a guberná viétia, mai pe scurtu, că si pentru dreptulu consuetudinii e valida axiom'a că „dreptulu e o notiune de fortia,“ — pentru acestu adeveru ochii acelu mare spiritulu au remasu inchisi.

Printr'acésta numai timpulu isi platesce tributulu, pentru-că acelu timpu a fostu períód'a romantica a poesiei nóstre si cine nu se teme se aplice notiunea romantismulu la jurisprudentia si'si dá ostenéla se compare directiunile corespundietórie pe ambele terenuri, pôte că va fi de acordu cu noi, candu vomu afirmá, că scól'a istorica se pôte numi cu acelasi dreptu si scól'a romantica.

Existe o idea in adeveru romantica, basata pe o falsa idealizare a timpiloru trecuti, care afirma că dreptulu se desvóltă totu atātu de liniscitu, fara pedeca si lipsitu de fapte, cá si-o flóre pe câmpu. Aspr'a realitate ne probédia contrariulu, si nu numai aceea mica parte pe care o avem inaintea ochiloru si care mai pretutindeni ne arata supremele incordari ale popóraloru pentru fixarea relatiuniloru loru de dreptu — cestiuni de interesu vital ce se inbuldiescu un'a pe alt'a, — dar si inpressiunea remane aceeași, ori-unde ne vomu aruncá privirile in trecutu.

Astfelu pentru teori'a lui Savigny nu remane de cătu timpulu preistoricu, despre care ne lipsescu orice cunoscintie.

Dar, daca va fi permis a esprimá óre-care conjecture asupra'i, apoi opunemu teoriei lui Savigny, care s'a radica pe scen'a desvoltarii pacifice si innocente a dreptului din interiórele convictiuni ale popóraloru, opunemu pe a nóstra, deametralmente opusa, si ni se va recunósce că are in favóre'i celu puçinu analogi'a desvoltarii istorice visibile a dreptului si, dupa cum credemu, si avantagiulu unei mai mari probabilitati psihologice.

Timpulu preistoricu! Erá odinióra la moda se fia inzestratu cu cele mai frumóse calitati: adeveru, sinceritate, fidelitate, inocintia, credintia piósa, si pe unu astfelu de terenu, s'ar fi potutu desvóltá fara indoiéla si unu dreptu, fara altu motore de cătu forti'a convictiunei de dreptu, si n'ar fi fostu lipsa de pumnu si de spada.

Dar actualmente, ori-cine scie că multu laudatulu timpu preistoricu a avutu tocmai caracteru cu totul contrariu, si supositiunea că si-a ajunsu la dreptu cu mai multa inlesnire de cătu períodele succesive, cu greu mai pôte gasi crediementu. Suntemu convinsi că labórea intrebuintiata a fostu cu multu mai aspra si că chiaru cele mai simple axiome de dreptu, — cum sunt cele amintite din dreptulu románu anticu, care dá libertate posesorelui se'si reia obiectulu seu dela ori-cine unde l'ar gasi si creditorului de a vinde in sclavia eterna pe debitorile insolvente — au trebuit se fi trecutu mai ántaiu printr'o lupta feroce, pana se fi intratu in vigóre si pana se li se fi supusu toti.

Se facemu abstractiune de timpulu preistoricu, se nu ne ocupamu de cătu numai de ceea ce scimu din istoria. Informatiunile ce ne ofere istori'a documentata, despre desvoltarea dreptului, potu se ne satisfaca. Aceste informatiuni sunt că *nascerea dreptului a fostu că si-a omului, insotita regulatu de dorerile cele mai violente ale nascerei.*

Si óre se ne para reu că e asia? Tocmai inpregiurarea că dreptulu nu se castiga fara ostenéla, că popórale au trebuit se se lupte si se'si verse sângele pentru castigarea lui, tocmai acésta inpregiurare produce intre densele si intre dreptulu loru aceeași strinsa legatura, cá si pericolulu vietiei intre mama si copilu in momentele nascerei.

Unu dreptu castigatu fara ostenéla sémena cu acei copii pe cari'i aduce cocostirculu. *Ce a' adusu*

*) Obicuinintiei.

cocostîrculu pôte rapî vulpea si uliulu, pe candu mamei, care a nascutu pe copilu, nu i-lu pôte rapî.

Totu atâtu de puçinu se potu rapî unui poporu drepturile si institutiunile pe cari si le-a castigatu prin munca sangerôsa.

Se pôte dar afirmâ fâra frica, cã energi'a iubirei, cu care unu poporu se alipesce de dreptulu seu si si-lu apera, se mesôra dupa trud'a si oste-nel'a ce si-a datu pentru castigarea lui.

Nu numai consuetudinea, ci sacrificiulu innôda cea mai tare legatura intre poporu si dreptulu seu, si acelu poporu pe care Dummedieu ilu iubesc, nu i daruiesce ceea ce i lipsesc, nici nu i usiurédia labôrea castigarii, ci din contra i'o ingreuiedia.

In sensulu acesta, nu esitamu a dice cã *lupt'a, ce reclama dreptulu pentru a se nasce, nu e unu blastemu, ci o binecuvântare.* (Va urmâ.)

Romania.

Montanistic'a. *)

Indusiri'a extractiva si metalurgica a jucatu in totdeauna unu rol considerabilu in desvalirea isvorului prosperitatii care a contribuitu la sporirea averei publice, si inca din antichitatea cea mai departata se vedu guvernele revendicandu proprietatea minelor. Aten'a si Rom'a ajunsese la o mare prosperitate si avutia; numai invasiunea barbara in occidentulu Europei intrerupse pretutindenea lucrulu minelor si atrase ruin'a si miseri'a unui numeru considerabilu de ômeni.

In anticitate statulu erã proprietariulu minelor cunoscute seu care se voru mai descoperi, numindu-se acêsta dreptu regalianu. In véculu de mijlocu Carolu Magnu in Germani'a introduce acestu principiu, si Carolu VI ilu introduce in Franci'a cu deosebirea cã o a diecea parte din produsulu minelor apartine regelui. Astfelu se urmara lucrurile pâna la 1791, candu se simti nevoie in Franci'a de a stirpi abusulu ce se facea cu concessiunile acordate de rege si cu tôte acestea chiaru in acea epoca se admise principiulu cã minele voru fi si de aci inainte la dispositi'a natiunei, in acestu sensu numai, cã ele nu voru putea fi exploatate de câtu cu consentimentulu seu si cu obligatiunea de a despagubi pe proprietariulu suprafetiei terenului, nerecunoscându acestuia de câtu dreptulu de proprietate numai asupra suprafetiei!

Acêsta lege nu satisfacû pe nimeni fiindu plina de defecte, de ôre-ce se limitã timpulu concessiunei si nu se poté amortisã capitalulu exploatatoriloru, fâra se mai vorbimu de redacti'a sa care dá locu la mai multe feluri de interpretari, ceea ce facea cã concessionarii se nu fia siguri de intrupinderea exploatarii lor si gaseau cu dificultate capitaluri.

La 21 Aprile 1810 se facu o noua lege care formédia si astadi codulu exploatarii minelor, de si dens'a nu recunósce dreptulu proprietariloru de câtu asupra suprafetiei terenului contrariu dispozi-tiuniloru codului Napoleon.

Sistemulu continuu in acêsta lege constã in declararea, legala cã ori-ce mina constitue o proprietate publica, sistemu care a prevalatu mai la tôte popôrale moderne din Europ'a si care s'a luat cã fundamentu alu legislatiei lor asupra minelor cu ôre-care modificari.

Proiectulu nostru de lege asupra minelor prezentatu senatului este si densulu o prelucrare, cu ôre-cari modificari in bine, a legii de mine franceze din 1810, care adoptandu sistemulu restrictiv, singurulu prin care putea gasi o forma de protectiune miniera, a lasatu intacte drepturile proprietariulu suprafetiei terenului, dreptu recunoscutu de codicele nostru civilu.

Divisiunea substantieloru minerale seu fosile facuta numai in doue clase, adeca in mine si in cariere, este preferabila divisiunei din legea franceza, cãci identificandu minele cu minerele s'au simplificatu formalitatile necesari la supraveghiere si la obtinerea dreptulu de exploatare si de concessiune.

Recunóscearea in principiu a dreptulu proprietatii suterane, proprietariulu suprafetiei terenului prin art. 8 si preferinti'a proprietariulu pentru a obtine concessiunea minei, este o modificare noro-

cita a legii franceze, si va contribui se dea o impulsione mai mare desvalirii industriei miniere.

Exploratiunile sunt oprite de lucrarile de arta, de bastimente etc. la o distantia de 50 metri, ne spune art. 24 din proiectu. Acêsta distantia ni se pare prea mica si credemu cã distantia de 100 metri ar fi necesaria pentru mai multa sigurantia, de aceea si atragemu atentiunea senatului asupra acestui proiectu.

Darea anuala de $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{2}$ la suta din venitul brutu alu minei, de si pare mica, inse interesulu generalu fiindu legatu de industri'a minelor, trebue cã darea anuala cãtra proprietariulu terenului si cãtra statulu se nu fia prea urcata, cãci s'ar incarcã prea multu chialtuelile extractiunei. Pe de alta parte proprietariulu suprafetiei este despagubitu de pamentulu datu concessionariulu, precum si de tôte daunele ocastrate de cãtra acesta si prin urmare darea anuala ficsata prin proiectu este potrivita.

Asemenea art. 40 prevede drepturile exploratorulu candu densulu nu a potutu obtine concessiunea si acêsta este o incuragiare la cautarea minelor care formédia o ramura inportanta a industriei minerale.

Art. 69 ficsédia o taxa de $\frac{1}{6}$ parte din darea anuala care se va percepe de gubernu cã se formédia unu fondu „nouvalore“ pentru usiurari, perderi seu accidente in favôrea concessionariloru, este o dispositiune fôrte nimerita si care pôte se aduca multe folôse celoru interessati.

In fine sistemulu si principiile admise de acêsta lege ni se paru fôrte bune, cãci pentru o tiéra cã a nôstra unde spiritulu de asociatiune si de intrupinderi lipsesc mai de totu si unde industri'a este inca in copilaria, avemu nevoie de incuragiari si restrictiuni. Interventiunea statului prin persône competente, atâtu cã sciintia cãtu si cã mijlôce finantiare, prin dreptulu de priveghere si regulamente de politie nu potu fi de câtu fôrte folositoare tie-rei nôstre.

Este adeveratu cã in Angli'a a prevelatu unu altu sistemu: minele constitue acolo unu dreptu de proprietate fâra nici-unu felu de restrictii in favôrea proprietariulu suprafetiei, pentru-cã acolo abon-dent'a si facilitatea cu care se potu gasi capitaluri, precum si spiritulu de asociatia, permitu se suplinésca cu avantagie actiunea gubernului, pe candu intr'o tiéra cã a nôstra nu se potu gasi aceleasi avantagie daca s'ar adoptã sistemulu englesu.

Asteptamu dar cu nerabdare cã acestu proiectu se fia votatu de corpurile legiuitôre si pusu in executare cãtu mai neintardiatu, cãci erã datu partidulu liberalu cã totu elu se marésca si in acêsta prosperitatea generala a natiunei.

Sciri diverse.

— (Convocare.) Domnii alegatori romani din cele doue cercuri electorale ale Sibiului (orasiu), sunt invitati a participa Dumineca in 15/27 Martiu a. c. la 4 ôre d. a. in gradin'a numita Gerliczi, la o conferentia pentru alegerea celor 4 delegati la conferentia generala ardeleana, convocata pe 12 Maiu c. n. la Sibiu.

Sibiu, in 11/23 Martiu 1881.

Comitetulu electoralu cercualu.

— (Insciintiare.) Instituindu-se unu micu ciclu de prelegeri in localulu societatii de lectura romane din Sibiu, inceputulu se va face cu dio'a de mane, sambata in 26/14 Martiu a. c. la 7 ôre sér'a, la care ocaziune va prelege d-lu protosincelu Dr. Ilarionu Puscariu asupra temei: „frumosulu“ privitu din punctulu de vedere esteticu, pe candu se face acêsta cunoscutu, pe atunci p. t. domni si dômne sunt pofiti a participã la acêsta prelegere. Sibiu, 13/25 Martiu 1881.

Comitetulu.

— (Procesulu Pietrariu.) Eri in 9 crt. st. v. la 11 si ceva a. m., s'a inceputu la curtea cu jurati tratarea afacerii Pietrariu, Patescu si Carlov'a.

Dupa cum se scie, aparatorii acusatiloru anuntiasera in ajunulu terminulu de infatisiare cã nu potu se mai ia sarcin'a acestei aperiari. Astfelu curtea a numitu din oficiu aperiatori pe dd. C. Christescu pentru Pietrariu, Orghidanu pentru Carlov'a si Avinianu pentru Patescu.

Tóta siedinti'a, care a tinutu, intrerupta numai de câteva scurte suspensiuni, de eri dela 11 pâna astadi dominetia la 9 trecute, s'a pertractatu in cea mai mare ordine si in cea mai perfecta regularitate, multiamita tactulu si demnitatii magistrale a d-lui D. Cuculi pre-sidentulu Curtii.

Dupa resumarea desbateriloru, facuta de onor. d. Cuculi adi dominetia la $7\frac{3}{4}$ si dupa o chibsuire de o ôra, comissi'a juratiloru a datu unu verdictu afirmativu la cestiunile puse de Curte.

Curtea apoi, aplicandu pedepsele prevediute de lege, condamna pe acusatulu Pietrariu la 20 ani de munca silnica, si pe acusatii Patescu si Carlov'a la câte 9 ani de reclusiune.

Condamnatii au facutu imediatu recursu in casatie. („Timpulu.“)

(Convocare.) In Alb'a-Juli'a cã cercu electoralu de deputatu dietalu, alegatorii romani pâna acum nefindu constituiti in clubu, éra terminulu defiptu de cãtra comitetulu centrale din Sibiu pentru alegerea delegatiloru la conferinti'a indicata pe 12 Maiu apropiendu-se de fine fâra cã se se fi facutu pasi pentru reprezentarea acestui cercu in conferinti'a generale convocata; subscrisii alegatori avendu in vedere momentuositatea rogã pe toti onorabili alegatori romani din Alb'a-Juli'a se bine-voiesca spre scopulu susu atinsu a conveni la o contielegere, acarii terminu se defige pe duminéc'a viitôrie in 27 Martiu c. nou la 5 ôre dupa prandiu in hotelu la „Coróna.“

Alb'a-Juli'a, 21 Martiu 1881.

Alesandru Tordasianu, Mateiu Nicola, prot. gr. or. adv.
Georgiu Filipu, Rubinu Patiti'a, adv.

— (Convocare.) Subscrisulu am onóre a invitã pe toti alegatorii romani, din cerculu electoralu alu Baiei de Crisiu, se participe la conferinti'a ce se va tine in 7 Aprile st. n. in locuinti'a subsemnatulu, in Bradu, la 10 ôre ante-meridiane; pentru a ne intielege in caus'a alegerei de deputatu dietalu pe venitoriu.

Bradu, 20 Martiu n. 1881.

Nicol. J. Miheltianu
in contielegere cu mai multi alegatori.

— (Convocare.) Clubulu electoralu din comitatulu Turd'a-Ariesiu invita pe toti p. t. alegatorii romani din tôte 4 cercuri electorale (Turd'a, Trascau, M. Ludos, Felvintz) la adunarea ce se va tine in Turd'a la 9 Aprile 11 ôre a. m. in localitatile clubului.

Turd'a, 23 Martiu 1881.

Dr. Ratiu.

— (Recunoscinti'a ministrului ungurescu de justitia.) S'au fostu luat notitia si in acestu diariu cã judele dela tribunalulu reg. din Alb'a-Juli'a Basiliu Basiota a doveditu cu oca-siunea prinderei falsificatoriulu de bancnote Deák recte Barta Endre unu zelu si unu curagiu extra-ordinariu pentrucã pe candu criminalistii puscau asupra numitului jude si a gendarmiloru ce-lu insociã, acela a intratu cu revolverulu in mâna in cas'a criminalistiloru, si pe candu Deák Endre se repedi cu unu stiletu asupra'i cu o lovitura bine indrep-tata ilu facu se'i cadia arm'a din mâna si punendu'i mân'a in capu ilu trase la pamentu, éra gendarmii dasarmara pe muieresa care pusca din alta odaie.

Inaltulu ministeriu regiu de justitia fiindu des-pre acestu casu informatu, prin rescrisulu seu din 15 Martiu a. c. Nr. 855 provocã pe presedintele tribunalulu din Alb'a-Juli'a cã se inpartasiésca in-scrisu respectivulu domnu jude Basiota cã i este recunoscatoriu pentru acelu zelu, tactu si curagiu care l'au doveditu cu ocaziunea acelei cercetari. Luamu deci si noi notitia despre acêsta recunos-cintia mai inalta, pentrucã si presedintele aminti-tulu tribunalu i esprima felicitarea sa cea mai caldurôsa.

„Argus.“

— (Incercarea unei machine fono-stenografice in palatulu Bourbonu.) Sunt câteva dile de candu biurolulu camerei deputatiloru si apoi alu senatulu, au facutu incercare cu o machina stenogra-fica, intrebuintiata dejã in parlamentulu italianu.

De mai multu se cauta a se inlocui printr'unu mecanismu regulatu si repede munc'a adesea nepotri-rita si totdeauna complicata a stenografiei de mâna de omu. Mai multe instrumente, mai multe sisteme s'au incercatu pe rendu si s'au parasitu dupa diferite intemplari. Ne aducemu aminte cã amu vedutu la 1867 unu aparatulu construitu de d-lu Gensoul din Bag-nols (Gers). Tôte incercarile inse pâna adi au cadiutu in fati'a dificultatii de a face se intre intr'o banda de chartie, care se nu fia tocmai lunga, o frasa de câteva vorbe. Aparatulu Gensoul de exemplu cerea o banda de unu metru si mai bine cã se inserie o frasa de o linia si jumetate.

*) Dupace publicarea proiectulu de lege montanistica s'a sistatu de 3 septemani in „Curierulu fin.“, ne veduramu necesitati a-lu curmã si noi, fâra inse a-lu perde din vedere candu se va sanctionã cã lege. Pâna atunci speramu cã montanistii nostrii din Transilvani'a voru ceti cu placere apretiarile pe care le aflamu in „Press'a“ din Bucuresti Nr. 22.

Aparatul d-lui Michela, prezentat de d-lu de Boemme, ingineru, manoperatu de d-r'a Guillio, pare că a resoluat acestu punctu alu problemei.

Pe o banda de chartia, fara capetaiu, care cu atatu se desfasiura automaticesce cu catu aparatulu functionedia, se imprima in reliefu si totudeodata coloratu, semne conventionale calculate si determinate asia, cum se produca prin combinatiunea loru tote sunetele posibile ale limbajului omenescu.

Operatoriulu, stenografulu — amu poté dice pianistulu — care manoperedia aparatulu, atinge cu repediciune clapele unui clavieru. Atingerea clapeloru misca o mica pârghie acarei misicare aplica pe banda unu semnu conventionalu. Fia-care semnu foneticu ia loculu seu dupa ordinea in care a fostu pronuntiatu. Acésta e dispositiunea care constitue caracterulu propriu alu aparatului Michela.

De aci se intielege că operatorulu potendu, prin ajutoriulu celoru diece degete ale sale, se esecute mai de odata diece semne, póte si trebuia se ajunga la iutiél'a celui mai deprinsu stenografu, acarui mână nu póte se traga de catu unulu dupa altulu semnele.

Rendurile imprese pe band'a stenografica, regulate si trase cu distinctiune si netedu, nu compórta ceea ce se dice „scrisóre prósta.“ Tóte semnele sunt corecte, cá si caracterele tipografice.

O banda de unu decimetru póte se contie o frasa relativu lunga. In parlamentulu italianu se taie band'a din cinci in cinci minute cá se se traduca.

Lectur'a se face cu inlesnire. E destulu 15 dile cá se invetie cineva se citésca.

Esperienti'a facuta in camer'a deputatiloru a datu rezultate decisive. Acum se studiédia cestiunea practica a instalatiunii acestui aparatu in parlamentu.

(Binele publicu.)

Deschidere de prenumeratiune la „Observatoriulu“ dela 1/13 Aprile inainte.

Pentru acei domni abonati carii prenumeraseru dela 1/13 Aprile 1880 pe 1 anu, dela 1/13 Juliu pe 9 luni, éra altii pe 6 sau si numai pe 3 luni, abonamentulu espira cu finea lunei Martiu. Pentru-cá se potemu regulá de timpuriu o expeditiune esacta a diariului, rogamu pe ddni abonatii respectivi se binevoiésca a isi descoperi vointi'a inainte de 1/13, innoindu -'si abonamentulu cu pretiurile aratate in fruntea diariului: de 8 fl. pe 1 anu, 4 fl. pe 6 luni inlainturulu monarchiei, éra in afara din monarchia cu 22 franci pe 1 anu, cu 11 franci pe ½ anu, in auru sau in bilete de banca sau hipotecarie, éra fractiunile, anume din Romani'a, se potu implini cu marce de posta.

Redactiunea si Editur'a.

Pretiurile cerealeloru si altoru obiecte de traiu au fostu la 22 Martiu st. n. in Sibiu:		
Grân, dupa cualitati	1 hectolitr	fl. 7.—8.—
Grân, amestecat	1 „	5.50—6.50
Secara	1 „	5.40—5.80
Papusiou	1 „	3.10—3.50
Ordiu	1 „	3.90—4.30
Ovesu	1 „	2.20—2.50
Cartofi	1 „	1.60—2.—
Mazare	1 hectolitr	fl. 9.—10.—
Linte	1 „	11.—12.—
Fasole	1 „	5.—5.50
Lardu (slanina)	50 Kilogram	35.—36.—
Untura (unsóre topita)	50 „	32½—34
Carne de vita	1 „	44—46
Oua 10 de	—	—25

Cursulu bursei din Vien'a si Pest'a in 23 Martiu st. n.

	Vien'a	Pest'a
Rent'a de auru unguresca	113.—	113.—
I emisiune de oblig. de statu dela drumulu de feru orientu ung.	85.10	85.—
II emisiune de oblig. de statu dela drumulu de feru orient. ung.	108.25	101.50
Oblig. de statu dela 1876 de ale drumului de feru orient. ung.	87.80	88.—
Inprumutulu drumuriloru de feru ung.	128.—	128.25
Obligatiuni ung. de rescumperarea pamentului	96.25	96.25
Obligatiuni ung. cu clausul'a de sortire	95.—	95.25
Obligatiuni urbariale temesiane	95.25	95.75
Obligatiuni urb. temesiane cu clausul'a de sortire	94.—	94.—
Obligatiuni urbariale transilvane	94.70	94.50
Obligatiuni urbariale croato siavone	97	—
Obligatiuni ung. de rescumpararea diecimii de vinu	94.25	94.50
Datorie de statu austriaca in chartie	73.80	73.70
Datoria de statu in argintu	75.25	75.25
Rent'a de auru austriaca	92.20	92.50
Sorti de statu dela 1860	129.25	129.—
Actiuni de banca austro-ung.	805.—	805.—
Actiuni de banca de creditu ung.	266.75	267.—
Actiuni de creditu aust.	293.60	293.40
Sorti unguresci cu premii	115.75	116.25
Argintu	—	—
Galbini imper.	5.50	5.52
Napoleonodorulu	19.27½	9.29
100 marce nemtiesci	57.15	57.20

Banc'a generala de asiguratiune mutuala „Transilvani'a“.

A XII-ea adunare generala ordinara

va avea locu

Dumineca in 10 Aprile c. n.

in cas'a proprie a institutului (strad'a Cisnadiiei Nr. 5.)

Obiecte de pertractare sunt:

1. Darea de sama despre afacerile anului 1880.
2. Raportulu comitetului de supraveghiare.
3. Integrarea consiliului administrativu.
4. Propuneri incurse.
5. Sortiri de obligatiuni ale fondului de intemeiare.

Sibiu, in 10 Martiu 1881.

(11) 2—2 Consiliulu administrativu.

Publicatiune.

In urm'a emisului inaltului ministeriu regionaricu de culte si instructiune publica ddto. — Martiu a. c. Nr. 5230, prin acésta se face cunoscutu: cá la institutulu de mositu aicia in Sibiu, se va deschide in **2 Maiu a. c.** cursulu invetiamentului. Primirea la acestu cursu va avea

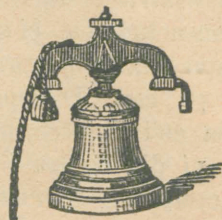
locu in localitatea scólei din strad'a érnei (Wintergasse) Nr. 26 pe langa producerea atestatului de botezu, de moralitate si ubicatiune.

Sibiu, 18 Martiu n. 1881.

(10) 2—3

Comissiunea esaminate.

Neoplant'a.
1875.
Medalie de arginta.

Seghedinu.
1876.
Medalie pentru merite.

CLOPOTE

DE TÓTA MARIMEA

pe langa ficsarea prealabila a sune-
teloru loru.

Cu deosebire recomanda clopotele gaurite, inventate de densulu, alu caroru sunetu este mai josu decâtu alu celoru de constructiunea vechia si care, fiindu de 100 puncti, sunt asemenea celoru de 140 puncti de constructiunea vechie.

Se afla totudeauna in depositu clopote, dela marimea cea mai mica pâna la 50 chilogr., precum si de proasce portative si de mana.

Se recomanda pentru comande catu de multe

Antonie Novotny
in Timisióra.

(7) 2—12

O bóla ce insufla grija, de care suferu multe clase de locuitori.

Bol'a incepe cu mici neregularitati ale stomachului, care daca nu le vei baga in sama, ataca totu corpulu, anume rinichii, ficatulu, preste totu intrég'a sistema mistuitóre, in catu existenti'a iti e de compatimitu si numai mórtea te póte scapa de acésta suferintia. Adecea patientele nu scie de ce bóla suferu. Daca inse elu se intréba pe sinesi, atunci va pricepe unde si care este ból'a lui.

Intrebare: Me dóre ceva, simtiu dupa mancare ceva greutate in respiratiune? Me simtiu greu, imi vinu si ametieli? Nu cumva ochii au simptome de galbinare? Nu cumva candu me desteptu din somnu, limb'a, ceriulu gurei si dintii, gur'a tóta imi e prea balósa? Simtiu durere in cóste sau de spinare? Nu cumva simtiu cá se ingrósia laturea drépta, cá si cum ar cresce ficatulu? Este o lancedime sau ametiela, care m'au apucatu, candu stau dreptu in susu? Este udulu coloratu usioru sau multu, insoçitu de unu sedimentu, ce se vede in vasu? Dupa mancare, este mistuirea insoçita de inflarea panteceului? Produce de venturi si rúgaieli? Nu simti de multeori batutura de ánima? Diversele acestea simptome nu apparu dintr'odata, dara una câte una nacajescu pe patientu catuva timpu si sunt antemergatóriale unei bóle fórte grele.

Daca acésta bóla este nesocotita mai multu timpu, ea produce tuse uscata, insocita de grétia. Mai tardiu pielea ti se usca si ia colóre galbina urita, manile si pitiórele iti sunt coperite totudeauna de sudori reci. Cu catu se bolnavescu mai tare rinichii si ficatulu, cu atatu mai curendu vinu si doreri rheumatice, candu apoi cur'a usitata

contra acestei bóle, nu mai ajuta nimicu.

Este fórte necessariu, cá acésta bóla se se curesce catu se póte mai iute, indata la inceputulu ei, ceea ce se póte face cu púntica medicina, care se póte considera cá mediulocu adevveratu spre a infrange ból'a, a restaura apetitulu si organele mistuitóre a le insanetosia. — Acésta bóla se numesce: **Bóla de ficatu**, éra midiu-loculu celu mai bunu si mai siguru este: „**Estractulu lui Shaker**“, unu preparatu vegetabile, care se produce in Americ'a pentru proprietariulu A. J. White in New-Jork, in Londra si Frankfurt la Main. Acestu medicamentu lovesce in bacea bólei si o scóte cu totulu din integrulel sistemulu alu corpului.

Se afla de vendiare in deposite: Aradu la Ferdinand Csaja; Math. Rozsnyai. Bud'a-Pesta: Josifu Török in strad'a regésca. Oradea-mare: Georgie Nyiri si la Misericordiani. Sibiu: Augustu Teutsch. Hod-Mező-Vásárhely: Jul. Kiss. Caransebesiu: J. F. Müller. Clusiu: Joanu Biro, Nic. de Széky. Brasiovu: Fried. Steiner jun., Eduard Kugler. Oravitia: A. C. Knobloch. Segedinu: Alb. Kovács. Versietiu: G. Bienert, droguistu.

Proprietariu A. J. White; Agentur'a principala si en gros (cu ridicat'a) pentru Ungari'a, Transilvani'a si Croati'a la Jos. de Török, apothecariu in Bud'a-Pest'a, strad'a regésca Nr. 12. (8) 3—6

Cesaro-regescu unice privilegiatele

Scule (serviciu) de mésa patentate.

Aceste scule de mésa patentate sunt cele mai noue, mai elegante si mai bune pentru folosirea de tóte dilele. Ele sunt celu mai frumosu ornamentu pentru fiecare menagiu. In fiecare bucata notata mai la vale, precum cutitu, furcutia, lingura etc. se afla incinsa o **pétra scumpa escelentu imitata** precum amethyst, opalu, saphiru, rubinu, smaragdu etc. Tóte obiectele notate mai josu sunt facute pe dintregulu dint'una metalu albu cá argintulu, care chiaru dupa o intrebutiune de mai multi ani isi pastredia colóre sa veritabila de argintu. Pentru acésta se ofere o **garantia de 10 ani**. Urmátorele 24 bucati de **serviciu patentatu de mésa** costa la olalta numai fl. 3.75 si adeca:

- 6 bucati cutite de mésa patentate,
- 6 „ furcutie de mésa patentate,
- 6 „ linguri de mésa patentate,
- 6 „ linguri de cafea patentate.

Laolalta 24 bucati cu fabulosu de eftinulu pretiu de numai **fl. 3.75** pre langa **garantia** in scrisu pentru conservarea colórei loru de argintu si a bunei loru calitati. La o cum-parare dintr'odata a 48 bucati din aceste scule de mésa, le oferimu acestea in cartóne practice facute anume spre acestu scopu cu **pretulu** numai de fl. 7 tóte 48 de bucati. Pre langa acestea mai recomandamu: **Linguri mari patentate** pentru scosu supu cu 50 cr., **linguri patentate** pentru scosu lapte cu 35 cr., **linguri pentru legume, massive, patentate**, 45 cr., o fassa mare de presentatu 90 cr., **ulcioru pentru lapte de marime mijlocie** fl. 2.50, **unu ulcioru pentru thee, de marime mijlocie**, fl. 3, o **cuthia pentru zaharu, façonata**, cu coperisiu, fl. 1.50, **cuthia pentru zaharu, cu gravuri fine**, fl. 2.50, **sfesnice pentru mésa, elegante**, inalte, façon goticu, **1 parechie** fl. 2.25, **aceleasi cu gravuri fine** fl. 3.25, **salarietie si pipernitie** 60 cr., **purtátore pentru ulen si ofietu**, in doue parti, cu sticle de cristalu fl. 3.50, in patru parti fl. 4.75, **piramida pentru chibrituri (lemnusi)** de mésa fl. 1.20, **dose pentru tutunu**, gravate, cu capacu saritoru **125**, **dopuri pentru sticle** cu figuri comice, **3 bucati** 60 cr., si inca o mie de alte obiecte. 10 ani **garantia** pentru conservarea colórei de argintu a toturoru obiectelor de mai susu si pentru cea mai buna calitate a loru.

Comandele se e'ectuédia prompt si conscientiosu, pre langa rambursa (Postnachnahme) séu prealabila tramitere a pretiului. Scrisorile sunt a se adresa la

Blau & Kann, depository generali,
Vien'a, I, Heinrichshof.

NB. Sute de scrisori de multiamita si recunoscintia stau in buroulu nostru spre informare publica. Imitarea si falsificarea se voru pedepsi pe calea legei.

(9) 2—10

Editoru si redactoru responsabile: **G. Baritiu.**

Tipariulu lui **W. Kraft.**